

• ANALİZ

NATO'nun Lahey Zirvesi: Gündem ve Beklentiler

Rifat Öncel

NATO'NUN LAHEY ZİRVESİ: Gündem ve Beklentiler

RIFAT ÖNCEL

COPYRIGHT © 2025

Bu yayının tüm hakları Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları (SETA) Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

ISBN: 978-625-96864-1-7

Editörya: Ebrar Üzümcü, Berrin Çalışkan, Mustafa Said İşeri
Mizanpaj: Said Demirtaş

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
34050 Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 410
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202 223 98 85 | Faks: 202 223 60 99
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Berlin

Kronenstrasse 1, 10117 Berlin GERMANY
berlin@setav.org

SETA | Brüksel

Avenue des Arts 6, 1000 Bruxelles BELGIUM
Tel: +32 2 313 39 41

İÇİNDEKİLER

ÖZET | 7

GİRİŞ | 8

ABD'İN NATO'YA BAKIŞI | 9

SAVUNMA HARCAMALARINDA YENİ HEDEF | 12

BATI-RUSYA SAVUNMA ÜRETİMİ ASİMETRİSİ | 14

İSRAİL-İRAN ÇATIŞMASI | 15

SONUÇ | 16

Bu analizde 24-25 Haziran 2025'te Lahey'de düzenlenecek NATO liderler zirvesinin gündemi ve kritik toplantıdan çıkabilecek muhtemel sonuçlar ele alınmaktadır.

ÖZET

NATO'nun 24-25 Haziran 2025'te Hollanda'nın Lahey şehrinde düzenlenecek liderler zirvesi Rusya'nın Ukrayna'yı işgale başladığı günden bu yana gerçekleştirilecek yeni bir kritik toplantı niteliği taşımaktadır. ABD'de yönetim değişikliğiyle birlikte Avrupa savunması ve Ukrayna'daki savaşa bakışta yaşanan büyük değişimin bu seneki zirve üzerindeki en büyük faktör olacağı anlaşılmaktadır. İsrail-İran çatışması kaynaklı bölgesel istikrarsızlığın ise zirvenin etkinliğine gölge düşürme riski bulunmaktadır.

GİRİŞ

NATO'nun 24-25 Haziran arasında Lahey'de düzenlenecek liderler zirvesi Rusya-Ukrayna savaşının başladığı günden bu yana gerçekleştirilecek yeni bir kritik zirve olacaktır. Rusya'nın Şubat 2022'de başlayan saldırısından itibaren NATO kapsamında somut ve kapsamlı kararlar alınarak sahada uygulamaya geçirilmiştir. Bunların en önemlileri arasında müttefik ülkelerin savunma harcamalarının hızlı bir şekilde artırılması, İttifakın doğu kanadının yeni birliklerin konuşlandırılması suretiyle güçlendirilmesi, ortak üretim ve geliştirme projelerinin sayısının çoğaltılması, savunma sanayii üretiminin hızlandırılması ile Ukrayna'ya askeri ve finansal yardımlara başlanması sayılabilir.¹

Bu kapsamda Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısıyla ortaya çıkan istikrarsızlık ve güvensizlik ortamında NATO'nun müttefik ülkeler için güven artırıcı bir rol oynadığını belirtmek mümkündür. Keza uzun dönem ittifak ilişkilerine girmekten kaçınmış olan Finlandiya ve İsveç, Rusya'dan algıladıkları büyük tehdidin çözümünü hızlı bir şekilde NATO üyesi olmakta aramıştır. Ancak bu durum İttifak bünyesinden ulaşılmak istenen hedeflerin tamamen gerçekleştirildiği anlamına gelmemektedir. Kaldı ki savunma harcamalarının artırılması gibi asli hedeflerin gerçekleştirilmesinin oldukça yavaş ve sancılı süreçlere sahne olduğu görülmektedir.²

1 "NATO's Response to Russia's Invasion of Ukraine", NATO, 17 Şubat 2025, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_192648.htm, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

2 Ray Furlong, "What's Stopping NATO Countries from Boosting Defense Spending?", Radio Free Europe/Radio Liberty, 22 Ocak 2025, <https://www.rferl.org/a/nato-countries-defense-spending-ukraine/33284708.html>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

Diğer taraftan bu seneki zirvenin en önemli parametresi muhtemelen bu bahsedilen hususlar değil ABD yönetimindeki değişim olacaktır. Zira şimdiki Başkan Donald Trump ile önceki Başkan Joe Biden'ın gerek Ukrayna'daki savaşa gerekse NATO ve uluslararası ilişkilerde çok taraflılığa bakışları arasında büyük farklar bulunmaktadır. Biden sıkı bir kurumsalcı ve NATO destekçisi iken Trump ise izolasyonist bir dış politika eğilimi göstermekte ve müttefiklerine karşı derin bir güvensizlik taşımaktadır. Dahası Trump'ın söz konusu dış politika tutumunun kendi oy tabanında ciddi bir karşılık bulduğu anketler görülmektedir.³ Bu durumun güçlenme eğilimini sürdürmesi halinde önümüzdeki süreçte ABD'nin Avrupa savunması ve NATO'ya yönelik taahhütlerini aşındırma ihtimalini kuvvetlendireceği değerlendirilebilir.

Dolayısıyla önümüzdeki NATO zirvesi halihazırda savunma mimarisi –gerek konvansiyonel gerekse nükleer anlamda– büyük oranda ABD'ye bağımlı olan Avrupa için Trump yönetiminin yatıştırılması, isteklerinin mümkün olduğunca yerine getirilmesi ve Amerikan beklentileriyle Avrupa'nın gerçekçi kabiliyetleri arasında anlamlı ve uzlaşılabilir bir dengeye ulaşılabilmesi açısından bir işlev sunacağı anlaşılmaktadır. Bu anlamda Trump'ın ajandasında öncelikli yeri haiz olan savunma harcamalarının artırılması hususunun temel tartışma ve anlaşma konularından biri olması beklenebilir. Harcamaların artırılmasıyla birlikte yeni ekipman alımlarının Amerikan silahlarıyla sağlanması ise kuşkusuz Trump yönetimini memnun etme adına bir diğer güçlü adım olacaktır. Ancak kıtaya daha fazla Amerikan silahının akması Avrupa stratejik otonomi arayışına yeni bir darbe daha vurmakla birlikte Beyaz Saray'ın güvenlik taahhütlerinin sonlandırması riskine karşı alınması düşünülen tedbirleri aşındıran bir etki üretecektir. Dolayısıyla Avrupa için zor bir seçim ortada bulunmaktadır.

ABD'de yönetim değişikliğiyle birlikte Avrupa savunması ve Ukrayna'daki savaşa bakışta yaşanan büyük değişimin bu seneki zirve üzerindeki en büyük faktör olacağı anlaşılmaktadır.

ABD'NİN NATO'YA BAKIŞI

ABD'de başkanlığın değişimiyle birlikte uluslararası ittifaklara ve çok taraflılığa bakış da büyük bir değişim geçirdi. Bu durum Washington'ın NATO politikasında da önemli bir kırılım meydana getirdi. Trump'ın ilk başkanlık döneminden itibaren Avrupalı müttefiklerine karşı –yeterince savunma harcaması yapmamaları ve Amerikan güvenlik garantilerine aşırı ölçüde dayanmaları sebebiyle– duyduğu hoşnutsuzluk ikinci başkanlık döneminde daha da şiddetlendi. 2014 NATO zirvesinde gayrisafi yurt içi hasılaya (GSYH) oranla yüzde 2 savunma harcaması hedefi belirlendiği ve aradan on sene geçtiği halde birçok müttefik

³ "As NATO Reaches 75th Year, Americans Say It is Still Essential to US Security", The Chicago Council on Global Affairs, 5 Temmuz 2024, <https://globalaffairs.org/research/public-opinion-survey/nato-reaches-75th-year-americans-say-it-still-essential-us-security>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

ülkenin –Rusya-Ukrayna savaşına rağmen– bu orana ulaşamaması ABD tarafındaki hoşnutsuzluğu daha da artırdı.

Avrupalı müttefiklerin savunma harcamaları alanında yetersiz kalması Biden döneminde de bilinen bir durumdu. Ancak liberal uluslararası bir dış politika anlayışı olan Biden için her ne olursa olsun NATO'nun güçlendirilmesi, müttefiklere yönelik Amerikan taahhütlerinin artırılması ve müttefik ülke topraklarında Amerikan askeri varlığının artırılması uygulanabilecek fikirler olarak görüldü. Bu kapsamda Biden döneminde Rusya'nın Ukrayna'yı işgale başlamasıyla birlikte ABD'nin Avrupa'da üstlendiği sorumluluklar ve kıtadaki Amerikan askeri varlığı artırıldı.

TABLO 1. BIDEN DÖNEMİNDE NATO'NUN ALDIĞI BAZI ÖNLEMLER		
Tarih	Önlem	Uygulama
26 Nisan 2022	Ukrayna Savunma Temas Grubu	Ukrayna'ya gerçekleştirilen yardımların güçlendirilmesi ve koordinasyonu
24 Mart 2022	Çok Uluslu Muharebe Grupları	İttifakın doğu kanadına müttefik ülke askerlerinin konuşlandırılması
28-30 Haziran 2022	Yeni Stratejik Konsept ⁴	2010 Stratejik Konsepti'nin güncellenmesi ile Rusya'nın en önemli ve doğrudan tehdit olarak kabulü
5 Mayıs 2022	Siber Savunma Mükemmeliyet Merkezi'ne Ukrayna'nın Dahil Edilmesi ⁵	NATO üyesi olmayan Finlandiya, İsveç ve Güney Kore dışında Ukrayna'nın da tam üye olarak kabulüyle siber savunma şemsiyesinin genişletilmesi
25 Şubat 2022	NATO Çok Yüksek Hazırlıklı Müşterek Görev Gücünün Aktif Hale Getirilmesi ⁶	Doğu Avrupa ülkelerinin korunmasının güçlendirilmesi ve Rusya'ya karşı fiili caydırıcılığın artırılması
20 Ocak 2023	Ramstein Formatı'nın Sürekli Mekanizmaya Dönüştürülmesi ⁷	Fiili NATO destek mekanizmasının her ay toplanması ile Leopard tanklarının gönderilmesine temel hazırlıklar ve HIMARS, Patriot, F-16 eğitimlerinin kararlaştırılması

Kaynak: NATO

Biden döneminde ABD, Ukrayna'ya yönelik kesintisiz bir yardım politikası yürütmeye çalıştı. Kongrede çeşitli tartışmalara yol açan bu durum Beyaz Saray tarafından kesintiye uğratılmadan uygulanmaya çalışıldı.⁸ ABD'nin o dönemdeki politikası Ukrayna'nın savaşı sürdürmesi için gereken askeri ve askeri olmayan yardımların mümkün olduğunca sağlanabilmesiydi.

4 "NATO's Role in Defence Industry Production", NATO, 10 Temmuz 2024, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_210907.htm, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

5 "The NATO CCDCOE Welcomes New Members: Iceland, Ireland, Japan, and Ukraine", NATO CCDCOE, 17 Mayıs 2023, <https://ccdcoe.org/news/2023/the-nato-ccdcoe-welcomes-new-members-iceland-ireland-japan-and-ukraine>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

6 Tod D. Wolters, "SACEUR Statement on the Activation of the NATO Response Force", Supreme Headquarters Allied Powers Europe, 25 Şubat 2022, <https://shape.nato.int/news-archive/2022/saceur-statement-on-the-activation-of-the-nato-response-force>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

7 "17th Meeting in the Ramstein Format: Ground-Based Air Defence Coalition for Ukraine was Set up", Ukrayna Savunma İletişim Grubu, 23 Kasım 2023, <https://war.ukraine.ua/war-news/meeting-ramstein-format-air-defence-ukraine>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

8 Patricia Zengerie, "US Congress Debates Ukraine Aid as Pentagon Warns Money Running Low", Reuters, 2 Ekim 2023.

**TABLO 2. BIDEN DÖNEMİNDE ABD'NİN UKRAYNA'YA YARDIMLARI
(2022-2024, MİLYAR DOLAR)**

Dönem	Askeri	Finansal	Toplam
2022	20,3	13,0	30,3
2023	12,1	30,2	42,3
2024	19,5	22,9	32,5
Toplam	51,9	55,2	107,1

Kaynak: "USAID, Ukraine Oversight, Government Accountability Office", ABD Savunma Bakanlığı.

Ancak ABD'nin uluslararası alanda gereksiz oranda taahhüt altına girdiğini ve buna karşılık müttefiklerin ise üzerine düşeni yerine getirmediğini düşünen Trump, NATO'ya yönelik temel dış politikasını bunun üzerine kurdu. Bu kapsamda savunma harcaması taahhütlerini yerine getirmeyen ülkelerin bir saldırı karşısında savunulmayacağı gibi sert ve tehlikeli açıklamalar yapmaktan da kaçınmadı.⁹ Ki bu tarz bir açıklama NATO'nun varoluş rasyonalitesi olan 5. maddenin uygulanmaması anlamına geliyordu. Buna binaen zaman zaman Avrupada ABD'nin bir Rus saldırısına karşı yardıma gelmeyeceği yönünde değerlendirmeler yapıldı. Batılı istihbarat servisleri Rusya'nın NATO'nun 5. maddesini test etmeye yönelik girişimlerde bulunmayı planladığına dair bilgileri olduğunu iddia etti.¹⁰

TABLO 3. AVRUPA'DAKİ ÖNEMLİ AMERİKAN ÜSLENMELERİ

Ülke	Amerikan Askeri Personeli (NATO Misyonları Kapsamında)	Amerikan Askeri Personeli (ABD Avrupa Komutanlığına Bağlı)
Almanya	-	39.050
Polonya	1.000	15.000
İtalya	-	13.050
Birleşik Krallık	-	10.000
Romanya	100	4.000
İspanya	-	3.250
Türkiye	-	1.700
Belçika	-	1.150
Norveç	-	1.100
Bölge	Toplam Amerikan Personel	
Akdeniz	Altıncı Filo: 12.500	

Kaynak: *The Military Balance 2024*, (Routledge, Londra: 2024), s. 50-52.

Dolayısıyla Trump yönetimiyle birlikte ABD'de Avrupa ve Ukrayna'ya yönelik bir baskı politikası ortaya çıkmıştır. Buna göre Avrupalı müttefiklerin üzerine

⁹ Trevor Hunnicut ve David Brunnstrom, "Trump: If NATO Members don't Pay, US won't Defend Them", Reuters, 7 Mart 2025.

¹⁰ "Russia has Plans to Test NATO's Resolve, German Intelligence Chief Warns", Arab News, 10 Haziran 2025, <https://www.arabnews.com/node/2603980/world>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

düşeni yapması yani savunma yükümlülüklerini sağlamaları ve Ukrayna'nın da ABD sonsuza kadar yardım sağlayamayacağı için Rusya'ya karşı savaş hedeflerini daha mütevazı hale getirmesi beklenmektedir.

SAVUNMA HARCAMALARINDA YENİ HEDEF

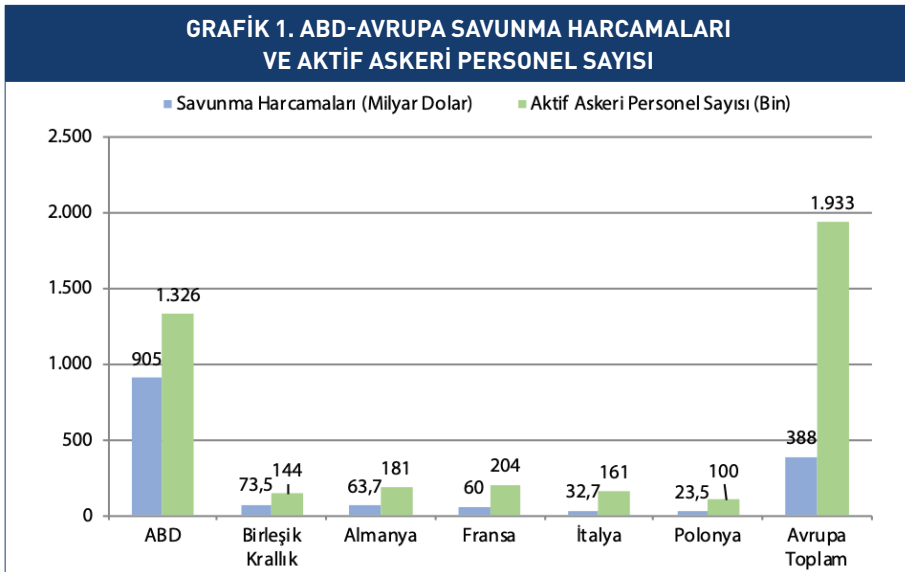
NATO gündemini uzun süredir meşgul eden en önemli konulardan biri müttefik ülkelerin savunma harcamalarının zayıf kalması olmuştur. Soğuk Savaş sonrasında toplumsal refahı artırmak amacıyla Avrupa ülkeleri ekonomik kaynaklarını hızla savunma alanından sivil sektörler yöneltmiştir. Kıtada bulunan yoğun ABD askeri varlığının yanı sıra Amerikan güvenlik garantilerinin sağladığı emniyet içinde olma hissi de bu durumu kolaylaştırmıştır. Ancak Moskova'nın 2008 Rusya-Gürcistan Savaşıyla Kafkasya'dan başlayarak saldırgan bir dış politika benimsemesi, 2014'te Kırım'ı işgal etmesi ve yasa dışı ilhakı ile Pekin'in sistematik bir meydan okuma olarak ortaya çıkması Washington'ın Avrupa'nın uluslararası güvenliğe olan katkısını artıran oranda sorgulamasına neden olmuştur.

Ülke	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
ABD	3,71	3,51	3,50	3,28	3,26	3,47	3,58	3,53	3,31	3,23	3,38
Almanya	1,19	1,19	1,20	1,23	1,25	1,35	1,51	1,45	1,51	1,64	2,12
Birleşik Krallık	2,14	2,03	2,09	2,08	2,10	2,08	2,35	2,29	2,29	2,30	2,33
Fransa	1,82	1,78	1,79	1,78	1,81	1,81	2,00	1,91	1,88	1,96	2,06
Polonya	1,88	2,23	2,00	1,89	2,02	1,99	2,23	2,22	2,23	3,26	4,12
Türkiye	1,45	1,38	1,45	1,51	1,82	1,85	1,86	1,61	1,36	1,50	2,09
Kanada	1,01	1,20	1,16	1,44	1,30	1,29	1,41	1,27	1,20	1,31	1,27
İtalya	1,14	1,07	1,18	1,20	1,23	1,17	1,59	1,54	1,52	1,50	1,49
İspanya	0,92	0,93	0,81	0,91	0,93	0,91	1,00	1,03	1,16	1,19	1,28
Hollanda	1,15	1,13	1,16	1,15	1,22	1,32	1,41	1,36	1,44	1,66	2,05
Belçika	0,97	0,91	0,89	0,88	0,89	0,89	1,01	1,24	1,18	1,21	1,30
Yunanistan	2,22	2,31	2,40	2,38	2,54	2,45	2,91	3,70	3,88	2,80	3,08
Karadağ	1,35	1,16	1,10	1,11	1,16	1,28	1,30	1,24	1,21	1,75	2,03
Bulgaristan	1,31	1,25	1,24	1,22	1,45	3,13	1,59	1,52	1,59	1,96	2,18
Hırvatistan	1,81	1,75	1,59	1,63	1,54	1,59	1,69	1,95	1,78	1,74	1,81
Çekya	0,94	1,02	0,95	1,03	1,10	1,18	1,30	1,39	1,34	1,37	2,10
Danimarka	1,15	1,11	1,15	1,14	1,28	1,30	1,38	1,30	1,37	2,01	2,37
Estonya	1,93	2,03	2,07	2,01	2,01	2,04	2,30	2,03	2,16	3,04	3,43

Finlandiya	1,45	1,45	1,42	1,38	1,39	1,45	1,53	1,40	1,68	2,09	2,41
Macaristan	0,86	0,90	1,00	1,19	1,01	1,34	1,76	1,32	1,84	2,05	2,11
Letonya	0,94	1,03	1,44	1,59	2,06	2,02	2,16	2,09	2,12	2,87	3,15
Litvanya	0,88	1,14	1,48	1,71	1,97	2,00	2,07	1,96	2,45	2,78	2,85
Lüksemburg	0,37	0,41	0,38	0,49	0,50	0,55	0,58	0,47	0,56	1,12	1,29
Karadağ	1,50	1,40	1,42	1,34	1,37	1,33	1,73	1,55	1,38	1,54	2,02
Kuzey Makedonya	1,09	1,05	0,97	0,89	0,94	1,16	1,24	1,45	1,61	1,81	2,22
Norveç	1,54	1,58	1,73	1,71	1,72	1,84	1,97	1,68	1,46	1,46	2,20
Portekiz	1,31	1,33	1,27	1,24	1,34	1,37	1,43	1,52	1,40	1,48	1,55
Romanya	1,35	1,45	1,43	1,73	1,79	1,84	2,01	1,85	1,74	1,60	2,25
Slovakya	0,98	1,11	1,12	1,10	1,22	1,70	1,92	1,74	1,81	1,84	2,00
Slovenya	0,97	0,93	1,00	0,98	1,01	1,05	1,06	1,23	1,29	1,34	1,29
İsveç	1,06	1,01	0,97	0,97	0,97	1,04	1,09	1,42	1,45	1,66	2,14

Kaynak: NATO

Bu anlamda 2014'te Kırım hususu dolayısıyla NATO kapsamında GSYH'ye oranla yüzde 2 savunma harcaması gerçekleştirilmesi hedefi konulmuştur. Aradan geçen on senelik süreye rağmen bazı müttefiklerin bu hedefe ulaşamamış olması dikkat çekicidir. NATO kapsamında yapılan çoğu değerlendirmede İttifak üyesi ülkelerden ekseriyetinin 2014'ün aksine bu hedefe artık ulaştığı vurgulanmış ve bu durum bir başarı olarak ifade edilmiştir. Ancak bu ülkelerin çoğunun ancak Rusya'nın Ukrayna'yı işgale giriştiği Şubat 2022'den sonra tam manasıyla savunma harcamaları alanında atılım yaptığı da hatırlanmalıdır.

Kaynak: The Military Balance 2024, s. 54.

Dahası günümüz güvenlik ortamının yüzde 2 hedefini yetersiz kıldığı değerlendirilmektedir. Bu anlamda Trump yönetimi yeni hedefi yüzde 5 olarak belirlemiştir.¹¹ Avrupalı müttefiklerin bunu gerçekleştiremeyeceğinin farkında olan ancak Amerikan yönetimini de mümkün olduğunca memnun etmek isteyen NATO Genel Sekreteri Mark Rutte yeni bir formülasyon ortaya atmıştır. Buna göre müttefik ülkeler yüzde 3,5 oranında temel savunma harcaması (ekipman alımı, personel giderleri, bakım, operasyon, eğitim vb.) ve yüzde 1,5 oranında da savunmayla alakalı altyapı (ulaşım, iletişim, siber alan) harcaması taahhüdü gerçekleştirebilecektir.¹² Halihazırda Almanya gibi bazı Avrupa ülkelerinin sivil altyapısını modernize etmeye dönük bu tarz planları bulunmaktadır. Rutte'nin bu önerisinin ABD'nin beklentileri ile Avrupa'nın kabiliyet ve iradesi arasında bir köprü kurma çabası olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak Lahey zirvesinde savunma harcamaları konusunun gündem maddelerinden biri olması ve gerçekleştirilecek harcamaların muhteviyatı üzerine bazı uzlaşmaların ortaya çıkması beklenebilecektir. Rutte'nin ortaya attığı formül ABD'nin beklentileri ile Avrupa'nın gerçekçi kabiliyetleri arasında bir köprü işlevi görebilecektir.

BATI-RUSYA SAVUNMA ÜRETİMİ ASİMETRİSİ

NATO'nun gündemini işgal eden bir diğer hayati konu ise İttifakın Rusya'ya karşı savunma sanayii üretimindeki konumudur. Batı kaynaklı istihbarat değerlendirmeleri temel askeri ekipmanları Rusya'nın tek başına Avrupa ve ABD'den daha fazla ve daha maliyet etkin şekilde ürettiğini belirtmektedir.¹³ Ukrayna'daki muharebe ortamının yıpratma savaşına dönüşmesi sebebiyle en fazla üzerinde durulan segmentlerden bazıları mühimmat ve İHA üretimleridir. Rusya'nın bu segmentlerde İran ve Kuzey Kore'den direkt destek aldığı bilinirken¹⁴ süreç içerisinde edindiği *know how* ile çeşitli modifikasyonlar gerçekleştirerek çeşitli tiplerde dolanan mühimmat, kamikaze İHA ve füzeyi cephede kullandığı görülebilmektedir.

Ukrayna da insansız sistemlerin önemini savaşın en başından itibaren görmeyi başarmış gerek kara ortamı gerekse Karadeniz'de Rusya'nın büyük platformlarına karşı insansız deniz araçlarıyla çeşitli etkinlikler göstermiştir. İnsansız sistemler ordusu kurulması, sivil amaçlı dronelerin askeri entegrasyonuna dönük

11 Gavin Blackburn, "Trump, NATO Üyelerinden Savunma Harcamalarını Yüzde 5'e Çıkarma Planlarını Duyumak İstiyor", Euronews Türkçe, 13 Mayıs 2025.

12 Chris Lunday, "NATO's Rutte Embraces 5 Percent Defense Spending Goal", *Politico*, 26 Mayıs 2025.

13 Shona Murray, "Russia Developing Multiples More Ammunition Than NATO, Says Secretary General Mark Rutte", Euronews, 4 Haziran 2025.

14 Matthew Loh, "Russia is Relying So Heavily on North Korea That It's Getting 50% of Its Ammo from Pyongyang, Ukraine's Spy Chief Says", Business Insider, 25 Şubat 2025, <https://www.businessinsider.com/russia-50-percent-ammo-north-korea-ukraine-war-kyrylo-budanov-2025-2>, (Erişim tarihi: 18 Haziran 2025).

inovatif çalışmalar ve drone üretim fabrikalarının kurulması gibi girişimler uzun süredir savunma planlamaları arasında yer almış ve uygulanmıştır. Son olarak Örümcek Ağı Operasyonu'nda insansız sistemlerin etkili bir planlamayla sabit kritik hedeflere karşı ne derecede öldürücü olabileceği anlaşılmış ve aynı zamanda üs bölgelerinin korunmasına yönelik yeni tartışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Bu anlamda NATO müttefikleri Ukrayna'daki muharebe ortamını yakından izlemekte ve öne çıkan askeri-teknolojik eğilimlere göre savunma planlamalarıyla ilgili doktrinlerini gözden geçirebilmektedir. Halihazırda NATO kapsamında en öne çıkan hususlardan biri büyük envanter döneminin geri dönüşüne duyulan inanç ve bundan dolayı "nicel" üstünlüğün kendi başına bir "nitel" üstünlük de sağladığına yönelik düşüncedir. Buna binaen zirve gündeminde savunma sanayii üretiminin artırılması, maliyet etkin hale getirilmesi ve standardizasyonun sağlanmasının ana tartışma hususları arasında yer alması beklenmektedir.

Zirve gündeminde savunma sanayii üretiminin artırılması, maliyet etkin hale getirilmesi ve standardizasyonun sağlanmasının ana tartışma hususları arasında yer alması beklenmektedir.

İSRAİL-İRAN ÇATIŞMASI

NATO zirvesi ve sonrasında etkilemesi beklenecek yeni bir gelişme ise İsrail ile İran arasında karşılıklı yoğun saldırılara dayanan ve artan oranda tırmanma eğilimi gösteren çatışma sarmalıdır. Söz konusu durum öncelikli olarak iki düzlemde Ukrayna meselesini etkileyebilecektir. Birincisi petrol fiyatlarının artma riski ve bunun ilgili alandaki yoğun Rus ihracatı sebebiyle Rusya'nın ekonomik gücünde meydana getireceği kazanım olacaktır. Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelenski bir yandan bu konuyu gündeme getirme gayreti gösterirken diğer yandan AB'ye Rus petrolü üzerindeki tavan fiyat sınırının daha da düşürülmesi yönünde baskı yapmaktadır.

İkincisi İsrail ile İran arasındaki krizin tırmanması durumunda Washington'ın özellikle askeri yardımlar hususunda Tel Aviv'i daha etkin destekleyebilmek adına Ukrayna'ya yapacağı muhtemel destekleri askıya alma riskinin oluşmasıdır. Bu durum özellikle İran'ın füze saldırılarına karşı İsrail hava savunma mimarisini tarafından yoğun şekilde tüketilmek durumunda kalan önleme füzeleri alanında görülebilecektir. Ukrayna'ya askeri yardımları sürdürme konusunda zaten gönülsüz olan Trump ve ekibi için bu durumun kullanışlı bir bahane olarak sunulabileceği de düşünülebilir.

Dahası İsrail'in Hamas'ın 7 Ekim 2023'teki saldırısından itibaren Ortadoğu'da temposunu artıran bir saldırgan tutum izlemesi bir tip "uzun savaş" doktrinini benimsediğine işaret etmekte ve İran'a yönelik saldırılarının kapsamını genişletebileceğini göstermektedir. Bu durum ise Trump'ın İran konusundaki seçenek-

lerinin daralması anlamına gelmekte ve ABD'yi çatışmaların kaçınılmaz olarak parçası yapma riski taşımaktadır. Önümüzdeki günlerde bu yönde oluşabilecek gelişmeler NATO zirvesinin etkinliğine gölge düşürme riskini artıracaktır.

SONUÇ

NATO'nun liderler zirveleri birçok kez önemli kararların alındığı, birlik ve beraberlik mesajlarının verildiği toplantılar olmuştur. Lahey zirvesinde de İttifakın savunma ve caydırıcılık açısından gücü, uyum ve birlikteliği ve benzer şekilde nükleer bir askeri örgüt olarak var olmaya devam edeceğine yönelik vurguların yapılması beklenmektedir. Ancak ABD tarafındaki strateji değişimi nedeniyle Lahey zirvesinde NATO için iddialı çıktılar beklemek gerçekçi görünmemektedir. Bunun yerine Genel Sekreter Rutte'nin kolaylaştırıcılığında ABD'nin Avrupalı müttefikler tarafından yatıştırıldığı, kıta savunmasına yönelik taahhütlerin devamının sağlandığı ve dışarıya karşı birliktelik mesajının verildiği bir sonuç sürpriz olmayacaktır.

Bu tarz bir uzlaşının temel göstergeleri ise Avrupalı müttefiklerin daha fazla savunma harcaması gerçekleştirmeleri, Amerikan silahlarının Avrupa piyasasına daha fazla girmesi ve Ukrayna'nın savaş hedeflerini daha mütevazı hale getirmesi olacaktır. Ancak Rusya'ya toprak terki dahil taviz verme karşılığında haklı olarak Ukrayna'nın güvenlik garantileri elde etmesini savunan Zelenski'nin bu talebi karşılanmadan nasıl bir barış gerçekleştirileceği ise halen belirsizliğini korumaktadır.

RIFAT ÖNCEL

Dokuz Eylül Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olan Öncel, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde doktora adaydır. Çalışma alanları arasında nükleer strateji, silahlanma ve savunma politikaları bulunmaktadır.

NATO'nun Lahey Zirvesi: Gündem ve Beklentiler

Rıfat Öncel

LNATO'nun 24-25 Haziran 2025'te Hollanda'nın Lahey şehrinde düzenlenecek liderler zirvesi Rusya'nın Ukrayna'yı işgale başladığı günden bu yana gerçekleştirilecek yeni bir kritik toplantı niteliği taşımaktadır. ABD'de yönetim değişikliğiyle birlikte Avrupa savunması ve Ukrayna'daki savaşa bakışta yaşanan büyük değişimin bu seneki zirve üzerindeki en büyük faktör olacağı anlaşılmaktadır. İsrail-İran çatışması kaynaklı bölgesel istikrarsızlığın ise zirvenin etkinliğine gölge düşürme riski bulunmaktadır.

ANKARA • İSTANBUL • WASHINGTON D.C. • BERLİN

www.setav.org